

การพัฒนาหุ้นส่วนสุขภาพสำหรับผู้เป็นเบาหวานโดยพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน
HEALTH PARTNERSHIP DEVELOPMENT FOR DIABETES CLIENTS
BY COMMUNITY NURSE PRACTITIONER

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

พ.ศ. 2554

วิทยานิพนธ์   การพัฒนาหุ่นส่วนสุขภาพสำหรับผู้เป็นเบาหวาน
                                                โดยพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน
                                                Health Partnership Development for Diabetes Clients
                                                by Community Nurse Practitioner

ชื่อนักศึกษา   นางวิจิตร วรรณระวุฒิ

รหัสประจำตัว   494003

สาขาวิชา   การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

ปีการศึกษา   2553

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และสำนักงานคณะกรรมการ
การอุดมศึกษา ได้ตรวจสอบและอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2553

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณราย แสงวิเชียร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จริยาวัตร คมพยัคฆ์)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา คุรงค์ฤทธิชัย)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยชนก บัวเจริญ)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(นายแพทย์พรชัย เดชาบุญชัย)

จากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

วิทยานิพนธ์	การพัฒนาหุ่นส่วนสุขภาพสำหรับผู้เป็นเบาหวาน โดยพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน Health Partnership Development for Diabetes Clients by Community Nurse Practitioner
ชื่อนักศึกษา	นางวิจิตร วรรณะวุฒิ
รหัสประจำตัว	494003
สาขาวิชา	การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหุ่นส่วนสุขภาพและศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงหลังการพัฒนาหุ่นส่วนสุขภาพ กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ ผู้เป็นเบาหวานในชุมชนหมู่ 1 ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรีจังหวัดนครปฐมจำนวน 42 คน กลุ่มเป้าหมายรอง ได้แก่ ผู้ดูแลแพทย์ พยาบาลเวชปฏิบัติ พยาบาล เกษัชกร โภชนากร นักกายภาพบำบัด อาสาสมัครสาธารณสุขจำนวน 27 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติโคสแควร์ การทดสอบทีและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ผู้เป็นเบาหวานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 64.3) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 71.4) อาศัยอยู่กับครอบครัว (ร้อยละ 97.6) มีอายุ 65 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 66.7) และรับรู้ว่ามีโรคแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน (ร้อยละ 69) ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการดูแลตนเองของผู้เป็นเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะครอบครัว และโรคแทรกซ้อนจากเบาหวาน

จากการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่หุ่นส่วนแยกได้ 2 ประเด็น คือ 1) การปฏิบัติของบุคลากรสุขภาพในโรงพยาบาลต่อการจัดการสุขภาพผู้เป็นเบาหวาน พบว่า ขาดการเชื่อมประสานบทบาทภายในและระหว่างทีมดูแลผู้ป่วย และ 2) การปฏิบัติบทบาทหน้าที่ของผู้ดูแลต่อผู้เป็นเบาหวาน พบว่าขาดความร่วมมือในการดูแลผู้เป็นเบาหวานอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาหุ่นส่วนสุขภาพในชุมชนสำหรับผู้เป็นเบาหวานประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) ร่วมมือกันสร้างความเป็นหุ่นส่วนสุขภาพด้วยการประชุมย่อยและประชุมร่วมทั้งทางการและไม่ทางการ 2) ร่วมกันทบทวนกำหนดบทบาทหน้าที่ใหม่โดยพยาบาลเน้นบทบาทผู้ให้คำปรึกษา

ผู้จัดการเฉพาะราย ผู้ประสานงาน วางแผนจำหน่ายร่วมกับทีมสหสาขาวิชาชีพ ส่วนผู้เป็นเบาหวานและผู้ดูแลมาร่วมเป็นสมาชิกทีม และ อสม. ทำหน้าที่จิตอาสาประจำครัวเรือน 3) ดำเนินกิจกรรมและประเมินผลความก้าวหน้าไปสู่เป้าหมาย 5 ส่วน คือ 1) หนุนส่วนร่วมวางแผนเฉพาะราย ก่อนผู้เป็นเบาหวานกลับบ้าน กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนในโรงพยาบาล หนุนส่วนร่วมเยี่ยมบ้าน สร้างเครือข่ายเยี่ยมบ้านและหนุนส่วนติดตามผล

หลังการพัฒนาหนุนส่วนสุขภาพพบว่าคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคและพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้เป็นเบาหวานสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนสร้างมูลค่าเพิ่มให้บทบาทของตนเองด้วยการให้ผู้เป็นเบาหวานเลือกและตัดสินใจร่วมกับทีมสุขภาพมากขึ้น หนุนส่วนทุกฝ่ายทั้งในโรงพยาบาลและในชุมชนร่วมประสานและดำเนินกิจกรรมตามที่วางแผนไว้จนเกิดนวัตกรรมท้องถิ่น คือ ออกกำลังกายวิถีไทย สูตรอาหารบางกระบือและดูแลเท้าวิถีไทย ผลวิจัยมีข้อเสนอแนะว่าให้พัฒนาเป็นต้นแบบของการปฏิบัติ วางระบบการพัฒนาให้ครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องให้มากขึ้น มีการประเมินผลการใช้รูปแบบระยะยาวและขยายการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดูแลตนเองของผู้เป็นเบาหวานเพิ่มขึ้นเพื่อการดูแลแบบองค์รวมต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนาหนุนส่วนสุขภาพ ผู้เป็นเบาหวาน พยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

Thesis Title	Health Partnership Development for Diabetes Clients by Community Nurse Practitioner
By	Mrs.Vichit Wattanawut
Identification No.	494003
Degree	Master of Nursing Science (M.N.S.)
Major	Community Nurse Practitioner
Academic Year	2010

ABSTRACT

The purpose of this action research was aimed to develop health partnership and to examine what changes occurred after having developed health partnership. Major perspective samples included 42 diabetes patients in Moo.1, Bangkabao, Nakhonchaisri, Nakhonpathom, and minor perspective samples included 27 patient caregivers, physicians, nurse practitioners, nurses, pharmacists, nutritionists, physical therapist, and health volunteers. Data collection was carried out using the questionnaires and interview. Data analysis was performed using Chi-squares, Pearson's coefficient, t-test, and content analysis.

The results showed that diabetes patients mainly were female (64.3%), primary education background (71.4%), staying with family (97.6%), aged 65 years or higher (66.7%), and perception of their diabetes complications (69%). The significant factors influencing the diabetes patients' healthcare included age, educational background, nature of family, and complications.

Analysis of partnership role could be described into two parts, firstly, performance of health personnel in the hospital for diabetes patient's health management, and secondly, performance of caregivers. In the light of health personnel's performance, the finding indicated the lack of internal coordination among caregiver teams while it indicated the lack of continuous taking care of the diabetes patients for caregiver's performance.

The processes of the development of health partnership for diabetes patients in community consisted of three steps. Firstly, collaborative improvement on health partnership through informal and formal meetings. Secondly, collaborative reviewing and reassignment of

roles and responsibilities; namely nurse role was focused as counselor, case manager, coordinator, and discharge planner with multidisciplinary team. The diabetes patients and caregivers were team members and volunteer health personnel serves as household volunteer. Lastly, activities and evaluative strategies were set for achieving to five major goals; including, discharge planning for each, hospital peer group, home visit plans, home visit network, and follow-up plan.

After partnership development, knowledge about diabetes and self-caring behaviors in diabetes patient was higher significantly. The community nurse practitioners added value in their roles by encouraging the diabetes patients to decide along with health teams more increasingly. All concerned partnerships in the hospital and community coordinated to carry the planned activities to bring for the local innovation which included exercise and food recipes in Thai way of living. The results of this study suggested that development protocol in practice should be developed. Development plan should cover those concerned persons more increasingly. Long term assessment and further examination of factors influencing the diabetes patients' self-caring behavior as whole should be performed.

Keywords: Health partnership development, diabetes patients, community nurse practitioner

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณา เอาใจใส่และให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.จริยาวัตร คมพักษณ์ ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา คุรงค์ฤทธิชัย อาจารย์ที่ปรึกษาหลักและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หทัยชนก บัวเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมและนายแพทย์พรชัย เดชานูนงษ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาอย่างจริงจังโดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อยทั้งในและนอกเวลาราชการ รวมทั้งตรวจแก้ไขและเสนอแนะเพิ่มเติมให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน

ขอขอบคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนและคณาจารย์พิเศษทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาอันมีค่ายิ่งแก่ข้าพเจ้า

ขอขอบคุณสมาคมพยาบาลสาธารณสุขไทยฯ ที่สนับสนุนทุนในการทำวิจัย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้งานวิจัยลุล่วง

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงพยาบาลนครชัยศรี นายแพทย์ชาญวิทย์ ศุภประสิทธิ์ และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการศึกษาระดับปริญญาโท ขอขอบคุณผู้เป็นเบาหวาน ผู้ดูแลผู้เป็นเบาหวาน อาสาสมัครสาธารณสุข ผู้นำชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบลท่าตำหนัก อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ที่ให้ความร่วมมือทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จ

ขอขอบพระคุณบุพการี คุณพ่อคราวิ คุณแม่บุญมี ชีระชาติ คุณสมเพ็ชร์ วรธนะวุฒิ สามี และพี่น้องทุกท่านที่เป็นกำลังใจเสมอมา

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่ได้เป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และคุณธรรมแก่ผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยจักได้นำสิ่งเหล่านี้ไปปรับทั้งในหน้าที่การงานของวิชาชีพในชีวิตประจำวันและในสังคมอย่างมีคุณภาพ และจะนำความรู้ไปสร้างประโยชน์แก่ประเทศชาติบ้านเมืองสืบไปให้สมกับปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่ว่า “เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม”

วิจิตร วรธนะวุฒิ